

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка

ВІСНИК

Національного університету
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка

Випуск 1 (157)

Серія: ПЕДАГОГІЧНІ НАУКИ

Чернігів
2019

**ВІСНИК
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка**

Головна редакційна колегія

Головний редактор доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член НАПН України **Носко М. О.**

Відповідальний редактор доктор історичних наук, професор **Дятлов В. О.**

Редакційна колегія серії "Педагогічні науки": Багінська О. В., Бобир С. Л., Гаркуша С. В., Горошко Ю. В., Грищенко С. В., Давиденко А. А., Дорошенко Т. В., Жила С. О., Завацька Л. М., Ляшенко О. І., Міненко А. О., Носко М. О. (*головний редактор*), Носовець Н. М., Пліско В. І., Проніков О. К., Савченко В. Ф., Стеченко Т. О., Стрілець С. І., Терентьєва Н. О., Торубара О. М., Третяк О. С., Янченко Т. В.

Відповідальна за випуск: доктор педагогічних наук, професор **Терентьєва Н. О.**

Рецензенти випуску:

Бахмат Н. В. доктор педагогічних наук, доцент
(Кам'янець-Подільський національний університет
імені Івана Огієнка);

Яшник С. В. доктор педагогічних наук, доцент
(Національний університет біоресурсів і природокористування
України).

Заснований 30 листопада 1998 р.

(Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
серія КВ № 23743-13583 ПР від 06.02.2019 р.)

Адреса редакційної колегії:

14013, м. Чернігів, вул. Гетьмана Полуботка, 53, тел. (04622) 3-20-09.

Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка
(протокол № 8 від 27 березня 2019 року)

Збірник наукових праць «Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка» затверджений як фахове видання України, в якому публікуються оригінальні теоретичні та експериментальні роботи в галузі педагогіки (Серія: Педагогічні науки), відповідно до наказу МОН України № 528 від 12 травня 2015 р.

© Національний університет
«Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка, 2019
© Автори, 2019

ЗМІСТ

Бабишена М. І.

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВЛЕННЄВОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ
ТА КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ІНОЗЕМНИХ ФАХІВЦІВ
ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ..... 3

Башавець Н. А.

ПРОБЛЕМА ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ
КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ,
СПОРТУ ТА РЕАБІЛІТАЦІЇ 7

Бегун-Трачук Л. О.

СТРУКТУРНІ КОМПОНЕНТИ СИНДРОМУ
ЕМОЦІЙНОГО ВИГОРАННЯ ФАХІВЦЯ З МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА..... 12

Беземчук Л. В.

ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗАКЛАДУ
ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРИНЦИПІ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КООРДИНАЦІЇ 16

Богатов А. О.

КОМПОНЕНТИ, КРИТЕРІЇ ТА ПОКАЗНИКИ ГОТОВНОСТІ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ДО ФОРМУВАННЯ
ЗДОРОВ'ЯЗБЕРІГАЮЧИХ НАВИЧОК ТА ВМІНЬ У МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ..... 23

Гевко І. В., Торубара О. М.

ВПЛИВ ІНФОРМАЦІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ
НА ПІДГОТОВКУ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ 28

Горяна Л. Г.

ПІДГОТОВКА МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ І ВЧИТЕЛІВ-ПРАКТИКІВ
ДО ЗАСТОСУВАННЯ ПОТЕНЦІАЛУ ШКІЛЬНОГО ПІДРУЧНИКА 34

Дем'янюк В. В.

ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНИХ ПРОФЕСІЙНИХ ОРІЄНТАЦІЙ
У МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ
У ПРОЦЕСІ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ..... 40

Жуков В. П.

ТЕХНОЛОГІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА
ДО ІНТЕГРОВАНОГО НАВЧАННЯ УЧНІВ 44

Іванова О. А.

ОСОБИСТІСТЬ СУЧАСНОГО ФАХІВЦЯ СФЕРИ ПОСЛУГ..... 49

УДК 378.147

Л. В. Беземчук

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0002-9745-6594>

Кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики мистецької освіти
та диригентсько-хорової підготовки вчителя
Харківського національного педагогічного університету
імені Г. С. Сковороди,
м. Харків, Україна

ВИКЛАДАННЯ МИСТЕЦЬКИХ ДИСЦИПЛІН В УМОВАХ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ: ПРИНЦИП МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ КООРДИНАЦІЇ

В статті запропоновано вирішення завдань, поставлених перед закладами вищої освіти щодо реалізації нового змісту мистецької освіти. Принцип міждисциплінарної координації стає одним із важливих в процесі підготовки викладачів мистецьких фахів, оскільки він дозволяє розширити діапазон навчальних предметів, збільшити обсяг знань у загальнопедагогічному, професійному та вибіркового циклах предметів, закладених в навчальних планах для магістрів за спеціальністю «Музичне мистецтво». Обґрунтовано концептуальне ядро для міждисциплінарної координації мистецьких дисциплін (сприймання-виконання-створення-оцінювання творів). Запропоновано інтегрований курс для магістрів «Методика викладання дисципліни «Музична педагогіка-педагогіка мистецтва»».

Ключові слова: мистецька компетентність, інтеграція, міждисциплінарний підхід, принцип міждисциплінарної координації.

Постановка проблеми. Актуальність проблеми викладання мистецької освіти у закладах вищої освіти (ЗВО) зумовлена необхідністю вирішення завдань, що окреслено у законі «Про освіту» (2017), Концепції «Нова українська школа» (2016). Школа українська буде успішна, якщо в неї прийде «новий вчитель», успішний учитель, – зазначав видатний педагог І. Зязюн, – він – успішний учитель та фахівець – вирішить дуже багато питань щодо якості викладання... До дітей має прийти людина-лідер, яка може вести за собою, яка любить свій предмет, яка його фахово викладає [10, с. 47]. Підґрунтям для формування професійної компетентності майбутнього вчителя музики стає процес оновлення змісту мистецької освіти на засадах інтегративного підходу. Тому пошук ефективних принципів викладання мистецьких дисциплін в площині міждисциплінарної координації надасть суттєву науково-методичну базу для підготовки педагогів нової формації, здатних розширити коло своїх музичних надбань до рівня мистецької компетентності.

Для вчителя музики первинним є продовжувати ідеї «Педагогіки добра» академіка І. Зязюна, оскільки саме через мистецтво в дитині формується здатність не тільки розуміти твори, а й розвивати власні естетичні смаки, переживання, ціннісні відношення до навколишнього світу, переживати, самостійно виражати ідеї, накопичувати позитивний досвід та почуття прекрасного.

Сформулюємо теоретичне підґрунтя проблеми, базуючись на аналізі психолого-педагогічних джерел. Зазначимо, зокрема, що філософський аспект професійного становлення майбутнього вчителя досліджено у роботах В. Андрущенка, Б. Гершунського, І. Зязюна, В. Кременя, В. Лугового. Питанням теоретико-методичної підготовки вчителя у вищих педагогічних закладах освіти присвячена низька наукових праць О. Антонова, В. Бондаря, Н. Дем'яненко, О. Дубасенюк, І. Зязюн, Н. Ничкало, О. Савченко, Г. Тарасенко.

Зацікавленість проблемою готовності вчителя до професійної діяльності виявляють А. Алексюк, Л. Хомич, Л. Хоружа. Особливий погляд на викладання мистецьких дисциплін представлений в працях З. Дубового, С. Коновець, В. Лабунця, М. Михаськової, О. Отич, В. Орлова, Г. Падалки, Є. Проворової, Т. Рейзенкінд, О. Рудницької, О. Хижної, Г. Шевченко. Вивченням фахових компетентностей вчителів мистецьких дисциплін займалися О. Гайдамака, О. Красовська, Л. Масол, Г. Падалка, О. Ростовський, Г. Сотська, О. Рудницька, О. Щолокова.

Формування принципів підготовки викладачів обґрунтували О. Гура, І. Зязюн, І. Мужикова, Л. Пастушенко, О. Рудницька, Т. Смирнова, О. Семенова, Г. Єрмоленко, Лі Цзяці, Ши Цзюнь-бо. Уточнюючи визначення «мистецька компетентність викладачів» автори наполягають на більш глибокому вивченні питання принципу міждисциплінарної координації дисциплін у ЗВО. У різних аспектах знаходимо обґрунтування цього питання в працях Л. Гризун, А. Козир, М. Малькової, Ю. Олізько, Н. Поповича, Ю. Смаковського, Уткан Байкал Демір, Г. Шатковської.

У контексті зазначеного постає потреба більш глибокого вивчення особливостей міждисциплінарного підходу до викладання мистецьких дисциплін в умовах ЗВО, та пошук способів їх координування.

Мета статті – обґрунтувати принцип міждисциплінарної координації у контексті реалізації завдань формування мистецької компетентності майбутнього викладача музичних дисциплін в умовах ЗВО.

Результати дослідження. У загальнопедагогічному контексті «викладання» традиційно визначається як організація процесу навчання в системі дидактичних методів і прийомів з передачі учням знань, умінь, навичок, способів діяльності і життєвого досвіду. Реалізація завдань, що стоять перед закладами вищої освіти набуває змістовного значення тільки в умовах обґрунтування принципів викладання та пошуку способів, умов їх реалізації відповідно закономірностей розвитку суспільства та політикою держави в різних освітніх галузях. Проблеми впровадження нововведень у процес професійної підготовки майбутніх учителів мистецьких фахів стали предметом дослідження Н. Белявіна, М. Букача, Л. Гаврілової, М. Дергача, П. Ніколаєнка, М. Пічура, О. Отич, В. Орлова, Г. Падалки, Т. Рейзенкінд, Ю. Ростовської, Т. Смирнової, Т. Турчин, О. Хомік, О. Чайковської, І. Шевченко.

І. Зязюн готовність педагога до викладання розглядає як окремі тенденції динаміки формування естетичної культури майбутнього вчителя, пов'язані з його підготовкою до інноваційної діяльності на прикладі естетико-інноваційного потенціалу. Серед важливих показників цієї готовності є: уміння проектувати й моделювати естетичні ідеї та професійну діяльність. В. Орлов наголошує на розширенні палітри художніх педагогічних дій студентів мистецьких фахів (проектування та моделювання художньо-педагогічних ситуацій, орієнтування в нестандартних ситуаціях, пошуки рішень проблем, «художні вчинки») як ефективні засоби опанування змісту мистецької освіти майбутніми викладачами [5].

Г. Падалка доводить, що завдання, поставлені в новому змісті мистецької освіти вимагають від учителя музики зміни відношення до організації уроку музики як уроку мистецтва. Процес навчання має бути переорієнтованим відповідно до сучасної тенденції інтеграції в освіті. На відміну від монохудожнього навчання, яке ґрунтується на опануванні одного виду мистецтва, стає необхідним орієнтація на поліхудожнє навчання, що вимагає від учнів опанування різних видів мистецтва, набуття знань про їх оригінальність, спорідненість та міжпредметний взаємозв'язок [6]. Відповідно, підготовка педагога музиканта у закладі вищої освіти характеризується формуванням у студентів цілісних знань та естетичного ставлення до різних видів мистецтва з теорії мистецтва та історії його розвитку; практичних умінь і навичок в галузі мистецької діяльності, досвіду сприймання мистецтва, критично-оцінювального ставлення та інтерпретаційних підходів до надбань мистецької спадщини, а також творчої роботи в галузі мистецтва [2].

Г. Шатковська націлює на необхідність розробок питань міждисциплінарної інтеграції, яка набагато ширша за міжпредметні зв'язки, впливає з їх педагогічних, філософських і психологічних значень для вдосконалення процесу навчання. Під міжпредметними зв'язками дослідники розуміють відображення у змісті навчальних дисциплін тих діалектичних взаємозв'язків, які об'єктивно діють у природі і пізнаються сучасними науками. Л. Гризун дослідила процес викладання у ЗВО з позиції міжпредметного підходу як взаємне наближення та переростання одне в одне проблемності і дисциплінарності, монодисциплінарності і міждисциплінарності [13].

Л. Красовська у міждисциплінарному дискурсі мистецьку освіту розглядає як процес навчання, виховання, розвитку і саморозвитку особистості, спрямований на формування її духовної культури та художньо-творчої самосвідомості, яка включає мистецькі знання та уявлення, систему ціннісних орієнтацій, розвинену емоційно-почуттєву сферу, що скеровують до творчого самовиразу в мистецькій діяльності та спонукають до спілкування з художньою культурою впродовж усього життя [3, с. 13].

Ши Цзюнь-бо показником якості такої підготовки пропонує вважати наявність мистецької компетентності майбутнього вчителя музики. Автор розглядає її як системну, інтегровану якість, що передбачає здатність особистості до усвідомлення музики як явища суспільного життя та надбання світової культури, засвоєння основних її закономірностей, стилів і жанрів, оволодіння засобами втілення художніх образів, до застосування музики в художньо-виховній роботі з школярами [11].

Відповідно, зрозумілим є факт, що дослідження принципів реалізації формування мистецької компетентності для здобувачів вищої освіти другого (магістерського) рівня за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне мистецтво) знаходиться у міждисциплінарному аспекті. Т. Смирнова наголошує, що забезпечення єдності та цілісності змісту тих предметів, які входять до кожної складової частини навчального плану в циклах загальнопедагогічної, професійної, вибіркової підготовки збільшить обсяг

знань і координує зміст навчальних дисциплін таким чином, що б навчальні програми не містили дублювання матеріалу та різні трактування однакових понять [8].

Г. Шатковська для реалізації принципу міждисциплінарної координації пропонує визначити концептуальне ядро інтегрованого курсу навчальних дисциплін [10]. Л. Гризун виділяє модульну структуру навчальної дисципліни як складну динамічну систему, якій притаманне укрупнене структурування змісту освіти [14]. Для пошуку модульних одиниць і концептуального ядра у викладанні мистецьких дисциплін розглянемо форми інтеграції предметів художньо-естетичного циклу.

Для інтеграції характерним є формування комплексних понять. Ця форма інтеграції є визначальною під час засвоєння студентами комплексних понять про засобах музичної виразності та художньої мови під час сприймання та виконання творів. Прикладом може бути визначення настрою, емоційного забарвлення творів під час їх опанування.

Світоглядна форма інтеграції відбувається завдяки об'єднання різних форм втілення художніх та музичних образів для розкриття повноти картини світу. Діяльнісна форма надає можливість об'єднувати різні види музичної та художньо-творчої діяльності по сприйманню, створенню виконанню творів мистецтва.

Концептуальна форма є базовою об'єднання таких світоглядних, мистецько-теоретичних і виконавсько-практичних елементів по сприйманню та опануванню творів мистецтва, які зможуть вплинути на вибір рішень, оцінювання цінностей в процесі розуміння багатогранності життєвих процесів.

Названі форми інтеграції є прерогативою художньої дидактики, підгалузі музичної педагогіки, яка і є концептуальним ядром для реалізації принципу міжпредметної координації «Музичної педагогіки» та «Педагогіка мистецтва».

Мета художньої дидактики як теорії навчання засобами мистецтва, – не розуміння, а формування особистісного, суб'єктивного відношення до явищ життя, створення особистісних емоційно-ціннісних критеріїв через художній образ. За цими формами інтеграції виникає найбільш глибокий тип взаємодії «Музична педагогіка – художня дидактика-педагогіка мистецтва». Для більш чіткого розуміння сутності запропонованого концептуального ядра для міждисциплінарної координації мистецьких дисциплін може стати інтегрований курс для магістрів «Методика викладання «Музична педагогіка – педагогіка мистецтва»».

О. Олексюк об'єктом музичної педагогіки вважає цілісний процес навчання, виховання та розвитку особистості засобами музичного мистецтва. Предметом музичної педагогіки є зміст та форми організації музично-педагогічного процесу як чинника розвитку особистості [4].

Розуміння змісту педагогіки мистецтва опрацювали О. Рудницька, О. Отич, які проаналізували два споріднених, на перший погляд, поняття: мистецька педагогіка та педагогіка мистецтва. Автори мистецьку педагогіку визначають як науку про мистецьку освіту; теорію і практику естетичного виховання та опанування різновидів мистецтва учнями загальноосвітніх шкіл і вихованцями позашкільних закладів освіти. Вона є самостійною галуззю професійної педагогіки, що досліджує проблеми професійної підготовки фахівців у галузі мистецтва й охоплює собою такі складові, як: музична, художня, театральна, хореографічна, музейна та інші педагогіки. Педагогіка мистецтва є субдисципліною педагогіки, що розробляє естетичні, етичні, культурологічні, акмеологічні та аксіологічні засади формування особистості, її художньо-естетичного, загального, професійного й творчого розвитку засобами мистецтва. Наука про використання педагогічного потенціалу мистецтва в освіті, а також практичну педагогічно-мистецьку діяльність. Автори надають педагогіки мистецтва статус самостійної педагогічної галузь, що досліджує проблеми навчання, виховання та розвитку особистості засобами мистецтва [4, с. 514]. Принципом міждисциплінарної координації цих двох наук є те, що елементи знань в навчальному плані повинні конструюватися шляхом їх зміцнення, а не вводиться заново як незалежні, первинні.

У підручнику «Теорія організації» Б. Мільнер дає таке визначення цього поняття: «Координація являє собою процес розподілу діяльності в часі, забезпечення взаємодії різних частин організації в інтересах виконання поставлених перед нею завдань». Розглянемо типи координації в умовах викладання дисциплін мистецьких фахів. Така координація між означеними навчальними дисциплінами концентрується навколо операцій тлумачення художнього тексту, які надає Ю. Борев. Схарактеризуємо найважливіші з них.

1. Включення «третього елементу» в процес розуміння: перший елемент – «Я» (особистість реципієнта); другий елемент – авторський текст; третій елемент – це а) соціальна дійсність, що породила текст (соціологічний аналіз; б) аналогічні художні тексти (порівняльний аналіз); в) інші фактори культури (історико-культурний аналіз); г) особистість автора (біографічний аналіз). Важливим інтерпретаційним прийомом, що розкриває смисл і значення художнього тексту є співставлення його з реальністю, що його породила та з сучасною для інтерпретатора дійсністю. Останнє актуалізує текст.

2. Вживання, співпереживання, проникнення в художню логіку тексту, «особисте переломлювання» тексту.

3. Осягнення художнього змісту, що відбувається у формі ідентифікації (інтерпретатор співставляє художні образи зі своєю особистістю і своїм власним життєво-естетичним досвідом).

4. Примірювання художнього змісту на свою особистість, перенесення, співставлення з собою, розуміння іншого через своє «я».

5. Розшифрування кожної семантичної одиниці тексту, сприйняття її в контексті всього художнього мовлення та в загальному контексті культури, оскільки лише в рамках цілого розглядається значення кожного її смислоутворюючого елементу.

6. Розширення духовного горизонту сприймаючого та контекстного сприйняття художнього твору (дійсність, культура, особистий досвід).

7. Уява як один із необхідних елементів методології герменевтики, що використовує особистий досвід інтерпретатора [2, с. 439-441].

Історично склалися два способи побудови навчальних програм: лінійний і концентричний. Лінійний зв'язок між дисциплінами ситуативний, програми в дисциплінах є незмінними. Основні поняття в програмах лише послідовно вивчаються та зіставляються один з одним. Відповідно до концентричного способу спочатку визначається концептуальна одиниця базового навчального матеріалу певної дисципліни. Пізніше навчальний матеріал повторюється на кожному змістовному елементі вивчення курсу, але в більш поширеному вигляді. Координація знань в межах виділених навчальним планом дисциплін засвоюються на підставі взаємодії, поєднанні, інтеграції.

Спираючись на зазначене, а також на інтегративні підходи до структурування навчальних дисциплін вищої школи, висвітлені у [13; 14], визначено структуру інтегрованого курсу «Методика викладання «музична педагогіка-педагогіка мистецтва» для магістрів як сукупність таких взаємопов'язаних розділів: 1. Ідеї художньої дидактики (види мистецтва, мова мистецтва). 2. Ідея взаємопроникнення різних видів мистецтва (форми втілення художнього образу; види взаємодії мистецтва драматургія образів). 3. Ідея пізнання світу в мистецтві (теоретичні методи художнього сприйняття; емоційні методи світосприйняття різних видів мистецтва; зв'язок музики та мистецтва на основі художнього світосприйняття; ціннісні відношення до світу через художні образи).

При цьому концептуальним ядром для укрупнення змісту мистецької освіти визначаємо модульну одиницю в навчанні. Її можна схарактеризувати відповідно однієї із форм інтеграції предметів, яку ми розглядали вище, на підставі художньо-творчої діяльності. В педагогіці мистецтва такий модуль відомий як сприймання – створення – виконання – оцінювання творів.

На практиці дослідження модульних структур змісту навчальних дисциплін «Музична педагогіка-педагогіка мистецтва» здійснюється на підставі критеріїв добору змісту навчального матеріалу. Враховуючи модульну структуру курсу найважливішими слід вважати такі критерії добору: ступінь спорідненості понять у музичній педагогіці та педагогіці мистецтва (сприймання-створення-виконання-оцінювання творів); оптимальне співвідношення між обсягами навчального матеріалу з обох предметів.

Професійна значущість навчального матеріалу з музичної педагогіки та педагогіки мистецтва засвоюється на рівні системності вихідних понять на основі сприймання мистецтва, його виконання, створення та формування емоційно-ціннісних відношень до нього.

Матеріал курсу має відповідати ступеню розвитку сучасного мистецтва на рівні опанування художньо-творчої діяльності. Ступінь фундаментальності та методології музичної педагогіки та педагогіки мистецтва досліджується на база основних видів художньо-творчої діяльності. Доступність навчального матеріалу, розуміння твору мистецтва відбувається за умови розуміння його мови, її законів і символічних знаків у процесі сприймання-створення-виконання-оцінювання творів.

Саме тому формування мистецької компетентності має відбуватися через досконале вивчення студентами взаємодії кольору і світла, колориту і тону, які визначають мову живопису; поетично осмислених, організованих у часі і просторі рухів і позицій людського тіла – як мови хореографічного мистецтва; пропорції, ритміки об'ємних мас, як мови архітектури, тощо. Окрім того, студенти мають навчатися розрізняти твори мистецтва за ступенем їх якості, цілісності і художності, переконливості, з якою автору вдається умовними засобами передати присутність у творі живого світу, виникнення простору і руху.

Правомірність виділення модульного ядра для інтегрованої дисципліни знаходимо у дослідженнях Уткан Байкал Демір. Важливим принципом налагодження міждисциплінарної координації, на його думку, стає посилені увага до підготовки студентів мистецьких фахів як компетентних фахівців, що ґрунтовно володіють музично-теоретичними знаннями, практичними навичками та здатні до творчої музично-практичної діяльності в усіх властивих учителю музики проявах [9].

Розширення наукового поля в галузі викладання мистецьких дисциплін слід здійснювати відповідно до трьох вимірів новизни в означеній галузі, на які вказували Г. Падалка, Л. Рапацька, О. Щолокова: удосконалення – перетворення – моделювання. Пріоритетним для нашого пошуку визначаємо перетворюючу та моделюючу функції, що здатні зорієнтувати викладачів мистецьких дисциплін на розробку програм, в яких буде відображена можливість перенесення віднайдених позицій

на нові явища (наприклад із галузі музичного мистецтва – в галузь мистецтво), завдяки чому у майбутніх викладачів будуть формуватися цілісні знання та практичні навички художньо-творчої діяльності засобами споріднених видів мистецтва.

Збагачення курсу цікавими та актуальними міждисциплінарними темами, наприклад, створення міждисциплінарної віртуальної екскурсії «Г. Сковорода – музикант, митець, філософ, просвітител», розробка ідей для фестивалю «Мистецтво врятує всесвіт»; для форуму «Здоровозберігаючий світ музики» тощо, збагачує мистецький досвід магістрів новими соціальними ролями та комунікативними ситуаціями, сприяє стимулюванню їх творчої самореалізації засобами мистецтва

Моделювання змісту навчальних програм дисциплін для магістрів, на наш погляд, слід здійснювати у більш розширеному вимірі «поліфонічного» усвідомлення, формування у них уявлень у вигляді «матриці» про багатогранність сприйняття мистецтва в житті людини і соціумі; осягнення ними внутрішніх закономірностей мистецтва, усвідомлення його творчої природи на рівні практичних дій і полегшує художню діяльність, пов'язану із сприйманням, осмисленням і художньою інтерпретацією музичного твору.

Така координація між навчальними дисциплінами та їх програмами народжує синтез знань, нову якість усвідомлення та трансформації мистецьких категорій та створення оригінальних програм і навчальних дисциплін.

Висновки. Отже, принцип міждисциплінарної координації сприяє формуванню нового рівня поліфонічного (цілісного, розширеного, багатоспектрального) знання у студентів, трансформованого через різні види мистецтва в площину емоційного світосприйняття та практичної життєтворчості сучасної людини. Зміст навчальних дисциплін мистецького спрямування в університетах запропоновано координувати відповідно принципів інтегративно-предметного навчання. Принцип міждисциплінарної координації стає одним із важливих в процесі підготовки викладачів мистецьких фахів, оскільки він дозволяє розширити діапазон навчальних предметів, збільшити обсяг знань, надання їм «поліфонічного» змісту у загальнопедагогічному, професійному та вибіркового циклах предметів, закладених в навчальних планах для магістрів за спеціальністю «Музичне мистецтво».

Обґрунтовано концептуальне ядро для міждисциплінарної координації мистецьких дисциплін (сприймання – виконання – створення – оцінювання творів). Запропоновано інтегрований курс для магістрів «Методика викладання дисципліни «Музична педагогіка – педагогіка мистецтва»» та навчальний матеріал для самостійної роботи студентів у процесі виконання завдань за темами міжпредметної інтеграції у мистецтві.

Подальшої розробки набувають питання моделювання програм для магістрів на основі поліфонічного способу координації предметів у мистецькій галузі.

References

1. Беземчук Л. В. Етапи підготовки майбутнього вчителя музики до поліхудожнього виховання учнів. *Засоби навчальної та науково-дослідної роботи*. 2013. Вип. 40. С. 5-16.
Bezemchuk, L. V. (2013). Etapy pidhotovky maibutnoho vchytelia muzyky do polikhudozhnoho vyhovannia uchniv [Stages of preparation of the future teacher of music for the artistic education of students]. *Zasoby navchalnoi ta naukovo-doslidnoi roboty*. – Means of educational and research work, 40, 5-16.
2. Борев Ю. Б. Эстетика : навчальний посібник. Москва : Політгиздат, 1988. 496 с.
Boriev, Yu. B. (1988). Estetyka : navchalnyi posibnyk [Aesthetics: textbook]. Moscow, Russia: Politizdat, 1988
3. Красовська О. О. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки майбутніх учителів початкової школи у галузі мистецької освіти засобами інноваційних технологій : автореф. дис. ... докт. пед. наук : 13.00.04. Житомир, 2017. 42 с.
Krasovska, O. O. (2017). Teoretychni ta metodychni zasady profesiinoi pidhotovky maybutnikh uchyteliv pochatkovoї shkoly u haluzi mystetskoi osvity zasobamy innovatsiinykh tekhnolohii [Theoretical and methodical principles of vocational training of future teachers of elementary school in the field of artistic education by means of innovative technologies]. *Extended abstract of Doctor's thesis*. Zhytomyr, Ukraine.
4. Олексюк О. М. Музична педагогіка : навчальний посібник. Київ : КНУКиМ, 2006. 188 с.
Oleksyuk, O. M. (2006). Muzychna pedahohika : navchalnyi posibnyk [Music Pedagogy : textbook]. Kyiv, Ukraine: KNUKiM.

5. Отич О. М. Мистецтво у системі розвитку творчої індивідуальності майбутнього педагога професійного навчання: теоретичний і методичний аспекти: монографія. Чернівці : Зелена Буковина, 2009. 752 с.
Otych, O. M. (2009). *Mystetstvo u systemi rozvytku tvorchoi indyvidualnosti maybutnoho pedahoha profesiinoho navchannia: teoretychnyi i metodychnyi aspekty: monohrafiia* [Art in the system of development of creative personality of the future teacher of professional education: theoretical and methodical aspects : monograph]. Chernivtsi, Ukraine: Zelena Bukovyna.
6. Орлов В. Ф., Фурса О. О., Баніт О. В. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін: наук.-метод. посіб. Київ : Видавництво ВП «Едельвейс», 2012. 272 с.
Orlov V. F., Fursa O. O., & Banit O. V. (2012). *Pedahohichna maysternist vykladacha mystetskykh dystsyplin: nauk.-metod. posib.* [Pedagogical skill of the teacher of artistic disciplines: science-method. manual]. Kyiv, Ukraine: Vydavnytstvo VP «Edelweis».
7. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін). Київ : Освіта України, 2008. 274 с.
Padalka, H. M. (2008). *Pedahohika mystetstva (Teoriya i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin)* [Pedagogics of Art (Theory and methodology of teaching artistic disciplines)]. Kyiv, Ukraine: Osvita Ukrainy.
8. Смирнова Т. А. Методологія мистецької освіти. URL : <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/18295-suchasni-aspekty-metodologi%D1%97-mistecko%D1%97-osviti.html>
Smyrnova, T. A. (2015). *Metodolohiia mystetskoi osvity* [Methodology of artistic education. Retrieved from <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/18295-suchasni-aspekty-metodologi%D1%97-mistecko%D1%97-osviti.html>
9. Уткан Байкал Демір. Досвід впровадження міждисциплінарної координації у практику підготовки майбутніх учителів музики. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2015. Вип. 1–2 (5–6) С. 156–162.
Utkan Baykal Demir (2015). *Dosvid vprovadzhennia mizhdystsyplinarnoi koordynatsii u praktyku pidhotovky maibutnikh uchyteliv muzyky* [The experience of implementing interdisciplinary coordination in the practice of preparing future music teachers]. *Aktualni pytannia mystetskoi osvity ta vykhovannia* – Topical issues of artistic education and upbringing, 1–2 (5–6), 156–162.
10. Шатковська Г. І. Науково-методичні засади інтеграції знань з фізики і хімії студентів вищих навчальних закладів І–ІІ рівнів акредитації технічно-технологічного профілю: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 21 с.
Shatkovska, H. I. (2007). *Naukovo-metodychni zasady intehtratsii znan z fizyky i khimii studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv I–II rivniv akredytatsii tekhnichno-tekhnolohichnoho profilu* [Scientific-methodical principles of integration of knowledge in physics and chemistry of students of higher educational institutions of I-II levels of accreditation of technical and technological profile]. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
11. Ши Цзюнь-бо. Методика формування мистецької компетентності майбутніх учителів музики в процесі фортепіанної підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02. Київ, 2007. 22 с.
Shy Tszyun-bo (2007). *Metodyka formuvannia mystetskoi kompetentnosti maybutnikh uchyteliv muzyky v protsesi fortepiannoi pidhotovky* [Methodology of forming the artistic competence of future music teachers in the process of piano training]. Extended abstract of Candidate's thesis. Kyiv, Ukraine.
12. Щербак О. Педагогічна майстерність у підготовці майбутніх педагогів професійного навчання до професійно-педагогічної діяльності. *Педагогічна майстерність академіка Івана Зязюна* : зб. наук. пр., 2013. 465 с.
Shcherbak, O. (2013). *Pedahohichna maysternist u pidhotovtsi maibutnikh pedahohiv profesiinoho navchannia do profesiino-pedahohichnoi diialnosti* [Pedagogical skills in the training of future teachers of professional training for vocational and pedagogical activities]. *Pedahohichna maysternist akademika Ivana Ziazuuna* – Pedagogical skill of academician Ivan Ziazuun.
13. Gryzun, L. (2018). Integrative Approach to the Curriculum and Content Design for the Pre-Service Teachers' Training. *PEOPLE: International Journal of Social Sciences*, 4(2), 1446-1462. Retrieved from <https://dx.doi.org/10.20319/pijs.2018.42.14461462>
14. Gryzun L. E. (2016). Integrative technology of academic subjects structuring and its applications to practical didactic issues. *Humanities science current issues*: Interuniversity collection of Drohobych Ivan Franko State Pedagogical University. Young Scientists Research Papers, 16, 309-316.

Bezemchuk L. V.

*PhD in Pedagogic sciences, Associate professor,
Associate Professor of the Theory and Methodology
of Artistic Education and conductor-choral teacher training Department,
H. S. Skovoroda Kharkiv National Pedagogical University*

**TEACHING OF ARTISTIC DISCIPLINES
IN A HIGHER EDUCATION INSTITUTION:
THE PRINCIPLE OF INTERDISCIPLINARY COORDINATION**

The article proposes solutions for the tasks on the realization of new art education content at higher school. Changes in the attitude to the music lesson as an art lesson require a music teacher to reorient the learning process in accordance with contemporary educational tendencies. Unlike mono-artistic education based on the mastery of one kind of art, it becomes necessary to focus on poly-artistic learning, which makes students master various types of art and gain knowledge about their originality, kinship and interdisciplinary connections. According to these demands, training of pre-service music teachers at pedagogical university must concentrate on the formation of students' holistic knowledge on art theory and its history; esthetic attitude to different art kinds; practical skills in artistic activity; experience of art perceptions; critical attitude and interpretation approaches to art heritage; art creativity. An indicator of the quality of such training is the artistic competence of the pre-service music teachers.

The content of the art disciplines at universities should be coordinated in accordance with the principles of integrative-subject learning. In interdisciplinary discourse, artistic education is considered as a process of learning, upbringing, development and self-development of a personality, aimed at forming their spiritual culture and artistic and creative self-consciousness. An important principle of establishing interdisciplinary coordination is the emphasis on training students as competent professionals who have thorough musical theoretical knowledge and practical skills, and are also able to provide any creative musical activity, necessary to a music teacher. The importance of the principle of interdisciplinary coordination is clear because it enables to expand the range of educational subjects, to increase the amount of knowledge in the pedagogical, professional and selective cycles of subjects of the curricula for masters of the «Musical art» specialty.

The conceptual core for interdisciplinary coordination of artistic disciplines (perception-performance-creation-evaluation of works) is grounded in the paper. It is also offered an integrated course for masters "Methodic of the discipline teaching «Music Pedagogy-Pedagogy of Art" as well as educational material for independent work of students in the process of doing individual research tasks on the themes of interdisciplinary integration in art.

Key words: *art competence, integration, interdisciplinary approach, principle of interdisciplinary coordination.*

Одержано редакцією 10.03.2019

Прийнято до публікації 15.03.2019

Рецензент: доктор педагогічних наук, професор Л. Е. Гризун